

Burgerschap aanpakken door leerlingparticipatie te vergroten

Doordat kinderen leren vragen, hebben hun ideeën meer kans van slagen

Tekst: Sylvia van Bragt

Burgerschap wordt geleerd in de praktijk: leren door doen. Leerlingparticipatie op school is daar een goed middel voor.

Participatie kan op klas-, school- en zelfs buiten school, op gemeenschapsniveau vorm krijgen. Een voorbeeld hiervan is de kinderraad (KWR). Jos Clout, directeur van basisschool de Zonnewijzer en regionaal coördinator van Kies&Co neemt ons mee naar 'zijn' Kinderwijkenraad op basisschool de Zonnewijzer in Roermond.

Kinderen zitten vaak vol goede ideeën. Democratisch burgerschap en participatie op school kunnen worden versterkt als de school zelf functioneert als een democratische leef-, leer- en werkgemeenschap: leerlingen hebben inspraak; ze denken, praten, beslissen en initiëren mee. Daarmee leren ze zelf verantwoordelijkheid te dragen voor deze initiatieven en besluiten.

“Met een kinderraad (KWR) krijgen kinderen een platform om de dingen te realiseren die zij belangrijk vinden voor de wijk”, vertelt Jos. “In de Kies&Co aanpak maken alle kinderen plannen voor hun eigen wijk en stemmen ze voor een top-3 aan plannen waar de kinderraad dat jaar mee aan de slag gaat. De kinderraad maakt dus niet zelf plannen voor de wijk, maar voert de plannen uit waar alle kinderen aan gewerkt en op gestemd hebben.”

Roken, afval en racisme

Bij de Kinderwijkenraad-verkiezingen wordt niet gestemd op personen die deze plannen uit mogen gaan voeren, zoals bij de Nederlandse verkiezingen, maar wordt gestemd ⇨

op (voorgenomen) plannen. De plannen met de meeste stemmen, worden verder uitgewerkt.

Jos: “Bij de start van het schooljaar zijn er verschillende plannen ingediend. De leden van de KWR beraadden zich over de speerpunten van dit schooljaar. Volgens een heus stemprocedé – inclusief stemhokje en rood potlood – zijn er drie thema’s gekozen. Op nummer drie staat het onderwerp roken. Dit onderwerp is overgenomen vanuit de plannen van de vorige Kinderwijkraad, die door de coronamaatregelen niet allemaal uitgevoerd zijn. De reeds bestaande plannen worden dit jaar opgepakt en aangevuld. Op de tweede plaats staat afval in de wijk; de kinderen uit de groepen 6, 7 en 8 hebben massaal aangegeven een schonere, groenere en kleurrijkere wijk te willen. Op de eerste plaats staat het onderwerp racisme; in hun wijk, maar ook daarbuiten willen zij dat iedereen zichzelf mag zijn.

In de praktijk

De kinderrwjkraad bestaat uit dertien leerlingen van groep 6, 7 en 8; Zij hebben zich allen opgegeven voor de KWR en mochten na de eerste bijeenkomst allen zitting nemen in de raad. Zij zijn de afgevaardigden van hun klas. Voordat ze worden geïnstalleerd, krijgen de leden van de KWR democratielessen.

Op woensdagmiddagen, na school, komt de kinderrwjkraad bijeen. We spreken een aantal leerlingen. Cansu zegt dat het belangrijk is dat alle kinderen mee mogen denken over plannen, en dat het daarom zo goed is dat in de kinderrwjkraad alle leeftijden vertegenwoordigd zijn.

“Wij spelen hier in deze wijk, dus willen we ook graag meedenken en meebelesissen”, voegt Allison toe. “We discussiëren samen en met argumenten proberen we ons sterk te maken voor de leefbaarheid in de wijk. We laten ons niet zomaar met een kluitje in het riet sturen!”

Het is niet altijd makkelijk om knopen door te hakken, zegt Anass: “Tijdens het bespreken van de plannen en wat daar voor nodig is, hebben we te maken met verschillende meningen. Aan de hand van argumenten proberen we elkaar te overtuigen om zo tot een gezamenlijk besluit te komen.”

“Met argumenten proberen we elkaar te overtuigen om zo tot een gezamenlijk besluit te komen.”

Tijdens de eerder genoemde democratielessen hebben de leerlingen geleerd welke vragen ze het beste kunnen stellen in zo’n gesprek. Leraren hebben tijdens de lessen vaak de gewoonte gesloten vragen te stellen; om te checken of je als leerling de les begrijpt. In de Kinderwijkraad leren de leerlingen ⇨

LES 1. OVER DEMOCRATIE	LES 2. PLANNEN MAKEN	LES 3. STEMMEN
Aan de hand van animatie-filmpjes en opdrachten ontdekken kinderen wat er in de praktijk bij democratie komt kijken, zoals een ideaal, plannen maken en samenwerken.	De kinderen gaan zelf aan de slag om hun wijk beter en/of leuker te maken. Ze leren plannen te formuleren en te debatteren over haalbaarheid en draagvlak.	Er wordt gestemd op plannen, niet op kinderen. De kinderen stemmen voor een top drie plannen die aan de kinderrwjkraad als opdracht wordt meegegeven om mee aan de slag te gaan.

open vragen te stellen, hiermee leren ze de argumenten te begrijpen en kunnen ze door middel van doorvragen tot de kern komen van de bedoeling van het (tegen) argument.

”Besluiten nemen zien wij als een soort puzzel”, licht Cansu aan. “We besluiten ook nooit alleen, maar vragen aan alle kinderen in de klas wat zij vinden. Soms hebben zij nog andere ideeën of aanvullingen.” Daarnaast gaan de leerlingen ook langs de bewoners in de wijk en het jongerencentrum De Terp om hen te vragen of zij nog ideeën hebben. Ze creëren en onderhouden hiermee hun eigen draagvlak.

Het blijft niet alleen bij plannen maken; na uitwerking van de plannen, gaat de kinderrijkraad in gesprek met wethouder Marianne Smitsmans van gemeente Roermond. Zij heeft de leden van de Kinderrijkraad ook officieel geïnstalleerd; de leerlingen hebben een oorkonde met handtekening van de wethouder gekregen, waarmee ze officieel raadslid van de Kinderrijkraad-Roermondse Veld zijn. Er hebben al een aantal bijeenkomsten plaatsgevonden waarvoor de leerlingen getogen zijn naar de raadzaal van het stadskantoor Roermond om aandacht te vragen voor hun initiatieven. De ambtenaren van de gemeente horen deze plannen aan en zullen dan beraadslagen wat er mogelijk gerealiseerd kan worden, rekening houdend met kosten en moeite.

Vaardigheden voor het leven

Naast de kennis van democratie en daaraan deelnemen, leren en ontdekken de leerlingen ook andere vaardigheden.

Chayenna: “Het mooiste van de Kinderrijkraad vind ik dat het niet uitmaakt hoe oud je bent om je mening te geven. Ik zit in groep 6 en door de kinderrijkraad leer ik te praten met kinderen uit groep 7 en 8. Ik durf uit te komen voor mijn mening en doe dit ook op het schoolplein of op de gang.”
“Pas sinds ik in de kinderrijkraad zit, heb ik geleerd hoe belangrijk democratie eigenlijk is”, vult Cansu aan. “Welke rol deze speelt in de manier hoe wij met elkaar omgaan, hoe wij juist onze mening kunnen geven.”
Tara: “Ik zit nog niet zo lang in de kinderrijkraad, dus ik heb nog niet zo veel kunnen doen, maar door te luisteren, doe ik veel inspiratie op.”
Allison: “Ik vond het altijd al leuk om anderen te helpen. Doordat ik in de kinderrijkraad zit, kan ik meer invloed uitoefenen en daardoor ook echt iets veranderen.”
Tanya: “Samen hebben we in het begin een gezamenlijke zin opgesteld – Wie A zegt moet ook B zeggen. Dat betekent: waar je aan begint, maak je ook af. Dit helpt mij enorm en pas ik ook toe in de klas, ik heb geleerd meer door te zetten.”
Tenslotte vertelt Natalia: “Ik heb veel meer zelfvertrouwen gekregen. Eerder durfde ik nooit iets te zeggen of voor de klas te staan. Ik dacht, als ik dat doe, gaat vast iedereen lachen.

Bij de kinderrijkraad merk ik dat dat helemaal niet zo is. Dat anderen naar mij luisteren als ik iets wil zeggen. Nu durf ik ook gewoon een presentatie in de klas te geven.”

“We zijn allemaal burgers, vanaf het moment dat we geboren worden.”

Directeur Jos is trots op ‘zijn’ kinderrijkraad. “De oefenplaats is gewoon doen, daar leren ze vaak meer van dan als je het ze alleen vertelt. Leerlingen laten nadenken over hij zij hun eigen invulling kunnen geven, brengt prachtige verantwoordelijkheden met zich mee die als zodanig serieus genomen en gevoeld worden. Kinderen hebben een stem en deze moet gehoord worden; het is toch vreemd dat volwassenen iets gaan zeggen over speeltuintjes, terwijl de kinderen er spelen. Daarnaast zijn we allemaal burgers, vanaf het moment dat we geboren worden. Dat brengt verantwoordelijkheden met zich mee; we moeten stoppen met mopperen en meer gaan opperen. Alleen dan zullen anderen ook naar je luisteren.”

de Zonnewijzer in Roermond